

соціальному прогресові і поліпшенню умов життя при більшій свободі». Однак історія показала, що в реальній практиці ці завдання були поступово відсунуті на другий план і закриті проблемами геополітичного характеру.

Таким чином, сьогодні ми знову звертаємося до особистості людини, до проблем захисту його прав і гідності, життя, здоров'я, духовних цінностей. Саме в цьому і полягає той новий підхід до проблем національної та міжнародної безпеки, який пропонується покласти в основу подальшої діяльності ООН і стратегії забезпечення національної безпеки суверенних держав в XXI столітті.

Друга причина підвищення інтересу до гуманітарних аспектів розглянутої проблеми полягає в тому, що саме в результаті діяльності людини і виникають все ті основні загрози, яким мають протистояти системи міжнародної і національної безпеки. Інакше кажучи, всі ті біди і нещастя, які сьогодні переживає людство, в своїй переважній більшості є результатами діяльності самих людей, як наших сучасників, так і минулих поколінь.

У згаданому Посланні Папи Римського сказано, що зло ніколи не буває безликим. Воно завжди є результатом вільного вибору конкретних людей, які і повинні нести відповідальність за цей вибір перед Богом, іншими людьми і своєю совістю. Саме тому проблеми забезпечення національної та міжнародної безпеки принципово не можуть бути ефективно вирішені без рішення відповідних етичних проблем у житті громади, в тому числі – проблем справедливого розподілу природних благ нашої планети, а також тих нових благ, які сьогодні створюються науковими знаннями і технологічним прогресом. Таким чином, ключ до вирішення сучасних проблем національної та міжнародної безпеки слід шукати, перш за все, в гуманітарній сфері суспільства. Цей висновок повною мірою є справедливим і для багатьох глобальних проблем безпечного розвитку всієї цивілізації в XXI столітті.

Список бібліографічних посилань

1. Ключи от 21 столетия : сб. статей / пер. с франц. М., 2004. 317 с.
2. Послание Папы Римского Иоанна Павла Второго по случаю Всемирного дня мира. Ватикан, 01.01.2005.
3. Доклад Генерального секретаря о работе Организации Объединенных Наций // ООН : офіц. сайт. URL: <https://www.un.org/annualreport> (дата звернення: 22.10.2018).
4. Про Стратегію національної безпеки України : указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 // Міністерство молоді та спорту України : офіц. сайт. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/19054> (дата звернення: 22.10.2018).

Одержано 29.10.2018

УДК 365:355.09(09)(477)

Анна Романівна МЕЛЬНИК,

*аспірант кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ЖИТЛОМ (1917–1990 РР.)

Після Жовтневої революції 1917 р. у зв'язку зі зміною принципів управління державою і виникненням іншого, в порівнянні з уже існуючим, соціально-економічним становищем в країні виникла об'єктивна необхідність формування нормативно-правової бази, що відповідала б інтересам побудови соціалістичного держави [1, с. 62].

Після завершення громадянської війни (1918–1922 рр.) Українська РСР, як і інші радянські республіки, які виникли після розпаду Російської імперії, була юридично незалежною державою. Вона мала свою власну Конституцію, органи державної влади і управління, видавала закони. Однак, державний суверенітет Української РСР був достатньо обмеженим [2, с. 86].

Важливе значення в умовах проведення на початку 20-х років XX століття заходів з ущільнення громадян в місцях проживання, мало прийняття постанови Ради Народних Комісарів від 17 листопада 1921 року № 629 «Про надання командному складу Червоної

Армії і Флоту, їх сім'ям, сім'ям червоноармійців та відповідальним особам адміністративних установ права на виселення з робочих Будинків-комун», згідно з яким військовослужбовцям надано право не виселятись з займаних ними приміщень. В розвиток вищезазначеної постанови Ради Народних Комісарів від 17 листопада 1921 року № 629 був виданий циркуляр Головного управління комунального господарства НКВС від 24 грудня 1921 року № 552 «Про покращення житлових умов військовослужбовців» [3, с. 164], в якому була закріплена норма, відповідно до якої житловий відділ зобов'язувався задовольняти потреби військовослужбовців в житлових приміщеннях в першу чергу.

Як бачимо, ці акти, з відповідною умовністю, можна назвати першими нормативно-правовими актами, що визначили пільговий статус військовослужбовців та членів їх сімей в житловому праві.

З метою поліпшення житлових умов командного, політичного і адміністративного складу військ і флоту шляхом розміщення в гуртожитках циркуляром НКВС від 9 червня 1924 року № 250 «Про відведення приміщень під гуртожитки для військовослужбовців» комунальним відділам на місцях було доручено здавати військовому і морському відомствам в оренду вільні житлові приміщення без стягнення орендної плати та укладання договорів страхування приміщень. У свою чергу ці відомства були зобов'язані утримувати виділені житлові приміщення в належному стані з прийняттям на себе відповідних витрат [3, с. 168].

У період з 1924 по 1937 рр. були розроблені основні положення щодо порядку надання житлової площі в армії, що виразилося в формуванні нового законодавства і, зокрема, затвердження постановою ЦВК від 9 жовтня 1924 року Кодексу законів про пільги і переваги для військовослужбовців Робітниче-селянської Червоної Армії і Робітниче-селянського червоного Флоту Союзу РСР і їхнім сім'ям, що регулює питання матеріального забезпечення військовослужбовців, в тому числі підстави та умови надання житла [4, с. 41–42]. Згодом постановою ЦВК і РНК від 23 квітня 1930 р. було затверджено новий Кодекс про пільги для військовослужбовців і військовозобов'язаних Робітниче-селянської Червоної Армії і їх сімей [5, с. 253]. У зазначених кодифікованих актах знайшли відображення основні питання житлового забезпечення військовослужбовців. При цьому, особливе значення надавалося заходам по збереженню житлового фонду військового відомства, що має важливе значення при аналізі правового регулювання чинного порядку забезпечення житлом військовослужбовців.

В період Великої Вітчизняної війни основні тенденції, пов'язані із житловим забезпеченням, в основному не змінювалися, оскільки це було обумовлено досить складним періодом часу. Постановою РНК СРСР від 5 с. 1941 року № 1931 «Про збереження житлової площі за військовослужбовцями і про порядок оплати житлової площі у воєнний час» були встановлені правові заходи збереження житлової площі за військовослужбовцями, визначено пільговий порядок оплати житлової площі їх сім'ями. Починаючи з 1943 р. стали прийматися документи, спрямовані на надання фінансової підтримки військовослужбовцям та членам їх сімей в забезпеченні їх житлом і відновленні будинків [6].

У 40–60-х рр. XX століття в СРСР було прийнято значну кількість правових актів з питань забезпечення житлом військовослужбовців (окремі положення яких знайшли своє відображення і були враховані при розробці чинного законодавства України) і сформовано важливі шляхи реалізації права військовослужбовців і членів їх сімей на житло, основним з яких було надання житла з спеціально формованого відомчого житлового фонду (квартир і кімнат в житлових будинках; службових квартир, гуртожитків тощо) [4, с. 48–49].

У 1970–1980 рр. були остаточно сформовані принципи житлового забезпечення, а також вироблений налагоджений механізм надання житлових приміщень військовослужбовцям. Багато важливих положень мали місце і в чинному на той час законодавстві. Важливим було закріплення права на житло в статті 44 Конституції (Основного закону) Союзу РСР. Постановою Ради Міністрів Союзу РСР від 17 лютого 1981 року № 193 було затверджено Положення про пільги для військовослужбовців, військовозобов'язаних, осіб, звільнених з військової служби у відставку, та їх сімей [4, с. 64].

Досить суттєвим зрушенням в законодавчому закріпленні правового статусу військовослужбовця, його детальної регламентації був початок 1990-х років, а саме період,

розпаду Союзу РСР і створення Співдружності Незалежних Держав. Саме кардинальна зміна існуючого порядку державного устрою зумовила необхідність прийняття нового пакета законів, формування правових основ організації та діяльності різних органів, в тому числі військової організації держави [1, с. 71].

Список бібліографічних посилань

1. Акчурина З. Х. Актуальные аспекты правового регулирования обеспечения жилыми помещениями военнослужащих, проходящих военную службу по контракту. М. : Воен. ун-т, 2004. 250 с.
2. Левицька Н. М. Історія України. Україна в світі: історія і сучасність : навч. посіб. для студентів ВНЗ / ред. Л. Г. Василенко ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т харч. технологій. Київ : Кондор, 2010. 416 с.
3. Жилищное законодательство РСФСР / сост. Гурский В. Н. М. : Аврора. 1923. 710 с.
4. Сеница А. А. Организационно-правовые вопросы обеспечения военнослужащих Вооруженных Сил Российской Федерации и членов их семей квартирным довольствием : дис. ... канд. юрид. наук. 20.02.03. М. : ВАЭФИП, 1994. 225 с.
5. Собрание законов и распоряжений СССР. 1930. № 23. Ст. 253.
6. Собрание законов и распоряжений СССР. 1941. № 17. Ст. 342.

Одержано 31.10.2018

УДК 94(476)

Ірина Михайловна МОРОЗ,

магістр історических наук,

аспірант кафедри всеобщей истории

Брестского государственного университета имени А. С. Пушкина

К ВОПРОСУ ОРГАНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ОХРАНЫ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ В ПОЛЕССКОМ ВОЕВОДСТВЕ В 1920–1930-Х ГГ.

Постепенное включение Брестчины в сферу управления польской администрации в 1919–1921 гг. привело к распространению на ее территории польской системы охраны историко-культурного наследия и соответствующих правовых документов. Право в области охраны памятников регулировал декрет Регентского совета «Об опеке над памятниками искусства и культуры» 1918 г. Согласно Декрету территория республики была разделена на сеть консерваторских округов (*okręg konserwatorski*), возглавлял которые специальный Консерватор [1, поз. 36]. До середины 1919 г. польское правительство организовало девять консерваторских округов, которые изначально охватывали территории бывшего Царства Польского: Варшавский, Лодзский, Калишский, Ченстоховский, Радомский, Люблинский, Седлецкий, Ломжицкий и Плоцкий округа [2; 3, s. 46]. Первые консерваторские управления были созданы при Министерстве Культуры (существовало в 1918–1922 гг., впоследствии было включено в состав Министерства вероисповеданий и общественного образования как департамент культуры). Позднее, в 1928 г. вышло Распоряжение Президента «Об опеке над памятниками культуры и искусства», на основе которого была организована должность Генерального консерватора [4, поз. 265].

С февраля 1919 г. территория Западной Беларуси находилась под управлением переходной польской администрации, т. н. Гражданского управления Восточных земель (ГУВЗ). Территория Брестчины, в рамках структуры ГУВЗ, вошла в состав Брестского округа [5, s. 23]. В условиях проводившихся военных действий периода советско-польской войны вопросами сохранения историко-культурного наследия на территории Брестчины занимались отделы «Общества Кресовой Стражи» (ОКС). По его инициативе и при содействии Министерства культуры Польской республики на прифронтовых территориях активно действовали специальные военные референты по делам искусства и культуры. Отдел культурного наследия при ОКС составляли 12 специалистов (7 для Варшавы и 5 при армиях). Отдел культурного наследия был создан в сентябре 1919 г., его основу составляли участники эвакуированного в 1918 г. в Варшаву минского отделения Общества опеки над

© Мороз И. М., 2018